

ČEZMEJNO VROČANJE PO HAAŠKI KONVENCIJI O VROČANJU

Dr. Tomaž Keresteš, izr. prof.
Pravna fakulteta Univerze v Mariboru

1. Uvod

Temeljno načelo mednarodnega vročanja je, da naj se vročitev izvrši po *lex fori* tiste države, v kateri ima toženec svoje prebivališče oz. sedež. Sodišče, pred katerim poteka postopek, mora zato sodna (in izvensodna) pisanja posredovati tujim organom zaradi namena vročitve, le-ti pa nato opravljajo dejansko vročitev. Takšna ureditev je posledica dejstva, da se (predvsem) v kontinentalni Evropi vročitev sodnih pisanj šteje za izvrševanje sodne oblasti in torej akt *iure imperii*. Slovenska sodišča (in drugi organi) imajo torej načeloma izključno pravico opravljati takšna dejanja na teritoriju Republike Slovenije, nimajo pa takšne pravice na tujem ozemlju, saj bi to predstavljalo kršitev suverenosti tuje države – slovensko sodišče bi namreč na tujem ozemlju izvajalo oblastna ravnanja. To je uveljavljeno načelo mednarodnega prava, ki ga je v zadevi *Lotus* jasno potrdilo tudi Stalno meddržavno sodišče.¹ Da bi se uredil ta problem je vprašanje mednarodnega vročanja predmet mednarodne pravne pomoči. Posebno stanje glede tega velja med državami članicami EU, kjer je vprašanje urejeno s posebnimi instrumenti prava EU.

Z mednarodnim vročanjem, ki se izvrši v skladu z ustreznimi pravnimi akti, se varuje pravica do poštenega sojenja. Večina pravnih redov razlikuje med vročanjem znotraj države in vročanjem v tujino. Vročanje v tujino v civilnem postopku v Republiki Sloveniji tako poleg Zakona o pravdnem postopku (ZPP)² urejajo tudi mednarodni pravni akti. Med njimi igra posebno vlogo Konvencija o vročitvi sodnih in zunajsodnih listin v civilnih ali gospodarskih zadevah (MKVLCG) z dne 15. novembra 1965³ (*Convention of 15 November 1965 on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters*) oz. imenovana tudi Haaška konvencija o vročanju, ki je pomembna mednarodna pogodba, ki ureja vročanje sodnih in izvensodnih listin v civilnih in gospodarskih zadevah med državami članicami konvencije. Konvencija ima 74 držav članic, med njimi večino držav članic EU.⁴ Konvencija je stopila v veljavo 10. februarja 1969, za Republiko Slovenijo pa je pričela veljati 1. junija 2001.

¹ Zadeva *Lotus*, sodba Stalnega meddržavnega sodišča z dne 27. septembra 1927, série A, no. 10, str. 18 in 19.

² Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US, 10/17 in 16/19 – ZNP-1.

³ Ur. l. RS – MP, št. 19/00 in 13/12. Obvestilo o začetku veljavnosti mednarodnih pogodb, Ur. l. RS – MP, št. 15/01.

⁴ Albanija, Andora, Antigva in Barbuda, Argentina, Armenija, Avstralija, Bahami, Barbados, Belorusija, Belgija, Belize, Bosna in Hercegovina, Bocvana, Brazilija, Bolgarija, Ciper, Črna gora, Danska, Egipt, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Hrvaška, Islandija, Indija, Irska, Italija, Izrael, Japonska, Kanada, Kazahstan, Kolumbija, Kostarika, Kuvajt, Latvija, Litva, Ljudska republika Kitajska, Luksemburg, Madžarska, Malavi, Malta, Maroko, Mehika, Monako, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Pakistan, Poljska, Portugalska, Republika Češka, Republika Koreja, Republika Moldavija, Republika Severna Makedonija, Romunija, Ruska federacija, Sveti Vincencij in Grenadine, San Marino, Sejšeli, Slovaška, Slovenija, Srbija, Španija, Šrilanka, Švedska, Švica, Tunizija, Turčija, Ukrajina, Venezuela, Vietnam, Združene države Amerike ter Združeno kraljestvo Velike Britanije in Severne Irske.

Glede na to, da vročanje sodnih in izvensodnih pisanj v civilnih in gospodarskih zadevah med državami članicami EU (razen Danske)⁵ ureja Uredba (ES) št. 1393/2007,⁶ je Haaška konvencija o vročanju pomembna predvsem v primerih, ko je potrebno sodne in izvensodne listine vročati v tretjih državah. Haaška konvencija o vročanju predstavlja glede vprašanja vročanja sodnih listin napredek v odnosu na Haaško konvencijo o civilnem postopku z dne 1. 3. 1954.⁷ Ta namreč za vročanje predvideva zgolj posredovanje sodnih listin v civilnih in trgovinskih zadevah preko konzularnih predstavnikov. Pri tem pa je potrebno upoštevati tudi dejstvo, da je Republika Slovenija z več državami sklenila bilateralne pogodbe o pravni pomoči, ki vključujejo tudi pomoč pri vročanju oz. je takšne pogodbe nasledila iz Socialistične federativne Republike Jugoslavije.⁸ Haaška konvencija o vročanju namreč v skladu z 11. členom dopušča državam članicam, da sklepajo tudi sporazume o načinih vročanja, ki so bolj ugodni od načinov, ki jih predvideva konvencija, še posebej glede neposrednih stikov med pristojnimi organi držav. Ne predstavljajo pa vsi bilateralni sporazumi Slovenije tudi dejansko ugodnejšega načina

⁵ Zanj velja Sporazum med Evropsko skupnostjo in Kraljevino Dansko o vročanju sodnih in zunajsodnih pisanj v civilnih ali gospodarskih zadevah, UL L 300, 17. 11. 2005, str. 55.

⁶ Uredba (ES) št. 1393/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. novembra 2007 o vročanju sodnih in izvensodnih pisanj v civilnih ali gospodarskih zadevah v državah članicah (vročanje pisanj) in razveljavitvi Uredbe Sveta (ES) št. 1348/2000, UL L 324, 10.12.2007, str. 79–120.

⁷ Ur. l. FLRJ, Dodatek št. 6/62. Besedilo dostopno na spletni strani Ministrstva za pravosodje:

http://www.mp.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/mednarodne_pogodbe_s_podrocja_pravosodja/mednarodni_sporazumi_s_podrocja_civilnega_prava/.

⁸ Pogodba o pravni pomoči v civilnih in kazenskih zadevah z dne 31. 3. 1982 med SFRJ in Demokratično ljudsko Alžirijo (Ur. l. SFRJ-MP, št. 2/83 in 10/84); Konvencija o ureditvi medsebojne pomoči pri vodenju postopkov v civilnih in trgovinskih zadevah, ki tečejo ali utegnejo teči pred zadevnimi sodnimi oblastmi z dne 27. 2. 1936 med Kraljevino Jugoslavijo in Kraljevino Veliko Britanijo in Severno Irsko (Sl. n., št. 116/37 – ta pogodba velja tudi za Avstralijo, Bahamske otoke, Barbados, Bermude, Borneo, Cejlon, Honduras, Fidži, Falklandske otoke, Gambijo, Gibraltar, Hong Kong, Jamajko, Kanado, Kenijo, Malto, Mavricij, Nigerijo, Novo Gvinejo, Novo Zelandijo, Rodezijo, Sejšelske otoke, Somalijo, Tongo in Ugando); Pogodba o vzajemnem pravnem prometu z dne 16. 12. 1954 med FLRJ in Republiko Avstrijo (Ur. l. FLRJ – MP, št. 8/55); Sporazum o pravni pomoči v civilnih in trgovinskih zadevah z dne 24. 9. 1972 med Jugoslavijo in Belgijo (Ur. l. SFRJ – MP, št. 7/74); Pogodba o vzajemni pravni pomoči z dne 23. 3. 1956 med FLRJ in Ljudsko republiko Bolgarijo (Ur. l. FLRJ – MP, št. 1/57); Pogodba med Republiko Slovenijo in Bosno in Hercegovino o pravni pomoči v civilnih in kazenskih zadevah (Ur. l. RS – MP, št. 12/2010); Pogodba o pravni pomoči v civilnih in kazenskih zadevah z dne 19. 9. 1984 med SFRJ in Republiko Ciper (Ur. l. SFRJ – MP, št. 2/86); Pogodba o ureditvi pravnih odnosov v civilnih, rodbinskih in kazenskih zadevah z dne 20. 1. 1964 med SFRJ in Češkoslovaško socialistično republiko (Ur. l. SFRJ – MP, št. 13/64, za Slovaško in Republiko Češko); Sporazum o olajšavah pri uporabi Haaške konvencije o civilnem postopku z dne 1. 3. 1954 med SFRJ in Francijo (Ur. l. SFRJ – MP, št. 21/71); Konvencija o vzajemnih pravnih razmerjih z dne 18. 6. 1959 med FLRJ in Kraljevino Grčijo (Ur. l. FLRJ – MP, št. 7/60); Pogodba med Republiko Slovenijo in Republiko Hrvaško o pravni pomoči v civilnih in kazenskih zadevah z dne 7. 2. 1994 (Ur. l. RS – MP, št. 10/94); Pogodba o pravnem in sodnem sodelovanju z dne 23. 5. 1986 med SFRJ in Republiko Irak (Ur. l. SFRJ – MP, št. 1/87); Konvencija o vzajemni pravni pomoči v civilnih in upravnih zadevah z dne 3. 12. 1960 med FLRJ in Republiko Italijo (Ur. l. FLRJ – MP, št. 5/63); Pogodba o vzajemnem pravnem prometu z dne 7. 3. 1968 med SFRJ in Ljudsko republiko Madžarsko (Ur. l. SFRJ – MP, št. 3/68) in Pogodba o spremembah in dopolnitvah pogodbe o vzajemnem pravnem prometu z dne 25. 4. 1986 med SFRJ in Ljudsko republiko Madžarsko (Ur. l. SFRJ – MP, št. 1/87); Pogodba med Republiko Slovenijo in Republiko Makedonijo pravni pomoči v civilnih in kazenskih zadevah (Ur. l. RS – MP, št. 11/97); Pogodba o pravni pomoči v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah z dne 8. 6. 1981 med SFRJ in Ljudsko republiko Mongolijo (Ur. l. SFRJ – MP, št. 7/82); Pogodba o pravnem prometu v civilnih in kazenskih zadevah z dne 6. 2. 1960 med FLRJ in Ljudsko republiko Poljsko (Ur. l. SFRJ – MP, št. 5/63); Pogodba o pravni pomoči z dne 18.10.1960 med FLRJ in Ljudsko republiko Romunijo (Ur. l. SFRJ – MP, št. 8/61); Pogodba o pravni pomoči v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah z dne 24. 2. 1962 med FLRJ in Zvezo sovjetskih socialističnih republik (Ur. l. FLRJ – MP, št. 5/63, za Rusko federacijo); Pogodba med Republiko Slovenijo in Republiko Srbijo o pravni pomoči v civilnih in kazenskih zadevah z dne 15. 4. 2011 (Ur. l. RS, št. 13/2015 in 16/2015) in Konvencija o medsebojnih razmerjih v sodnih, civilnih in trgovinskih zadevah z dne 3. 7. 1934 med Kraljevino Jugoslavijo in Republiko Turčijo (Sl. n., št. 263/36). Besedila teh bilateralnih pogodb so dostopna na spletni strani Ministrstva za pravosodje: http://www.mp.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/mednarodne_pogodbe_s_podrocja_pravosodja/bilateralni_sporazumi/.

vročanja, kot ga najdemo v Haaški konvenciji o vročanju oz. ne vključujejo tudi vročanja izvensodnih pisanj. Prav tako je bilateralne sporazume z drugimi državami članicami EU nadomestila Uredba (ES) št. 1393/2007 oz. že pred tem Uredba Sveta (ES) št. 1348/2000. Pravo EU namreč prevlada tako nad multilateralnimi (npr. Haaško konvencijo o vročanju) kot bilateralnimi sporazumi Republike Slovenije z drugimi državami članicami EU.

Haaška konvencija o vročanju se uporablja med državami pogodbenicami konvencije za vročanje sodnih in zunajsodnih (oz. izvensodnih listin) v civilnih ali gospodarskih zadevah (prvi odstavek 1. člena). Da bi se zanje uporabljala Haaška konvencija o vročanju, morajo biti tudi izvensodne listine sestavljene s strani organov in sodnih uradnikov države pogodbenice, za njihovo vročanje pa se uporablja enak način kot za sodne listine (17. člen).

2. Sistem Haaške konvencije o vročanju

Za razliko od Uredbe (ES) št. 1393/2007, ki dovoljuje tudi neposredno vročanje s priporočeno pošto, Haaška konvencija o vročanju predvideva sistem vročanja po tujih sodnih uradnikih, tujih konzularnih ali diplomatskih predstavnikih, pa tudi neposredno po pošti. Države članice pa lahko podajo izjavo o rezervaciji, s katero izjavijo, da nasprotujejo:

- a) vročanju v tujini o diplomatskih in konzularnih predstavnikih brez prisile, razen, če gre za vročanje državljanu lastne države (drugi odstavek 8. člena Haaške konvencije o vročanju),
- b) vročanju sodnih listin po pošti neposredno osebi v tujini (a točka 10. člena Haaške konvencije o vročanju),
- c) vročanju sodnih uradnikov, državnih uradnikov ali drugih pristojnih oseb države izvora neposredno po sodnih uradnikih, državnih uradnikih ali drugih pristojnih osebah namembne države (b točka 10. člena Haaške konvencije o vročanju), in
- d) vročanju sodnih listin s strani vsake osebe, ki ima interes v sodnem postopku, neposredno po sodnih uradnikih, državnih uradnikih ali drugih pristojnih osebah namembne države (c točka 10. člena Haaške konvencije o vročanju).

Republika Slovenija je podala izjavo o rezervaciji glede zgoraj navedenih načinov vročanja.⁹ To izjavo je podala šele dve leti po ratifikaciji same Haaške konvencije o vročanju. Pri tem je Republika Slovenija v skladu z drugim odstavkom 8. člena Haaške konvencije o vročanju izjavila, da na svojem ozemlju nasprotuje neposredni vročitvi s strani diplomatskih ali konzularnih predstavnikov tuje države (razen, če se listina vroča državljanu države, iz katere listina izvira). Prav tako je Republika Slovenija izjavila, da na svojem ozemlju nasprotuje uporabi načinov vročanja listin iz določb točk b) in c) 10. člena Haaške konvencije o vročanju, torej vročanju sodnih uradnikov, državnih uradnikov ali drugih pristojnih oseb države izvora neposredno po sodnih uradnikih, državnih uradnikih ali drugih pristojnih osebah namembne države, ter vročanju sodnih listin s strani vsake osebe, ki ima interes v sodnem postopku, neposredno po sodnih uradnikih, državnih uradnikih ali drugih pristojnih osebah namembne države. Glede rezervacije iz točke a) 10. člena Haaške konvencije o vročanju pa je Republika Slovenija izjavila, da je takšna vročitev dovoljena pod pogojem, da so sodne listine naslovniku poslani s priporočenim pismom s povratnico in da so listine sestavljene v slovenskem jeziku, oz. da jim je priložen prevod v slovenski jezik.

⁹ Prim. 1. člen Zakona o dopolnitvi Zakona o ratifikaciji Konvencije o vročitvi sodnih in zunajsodnih listin v civilnih ali gospodarskih zadevah v tujini (MKVLCG-A), Ur. l. RS – MP, št. 13/12.

3. Osrednji organ

Temeljna oblika vročanja po Haaški konvenciji o vročanju je vročanje preko posebej imenovanih organov tuje države. Ti organi se po Haaški konvenciji o vročanju imenujejo »osrednji organi« in vsaka država članica imenuje in organizira v skladu z notranjim pravom svoj osrednji organ, ki je pristojen za sprejemanje zaprosil za vročitve iz drugih držav članic (2. člen). Načeloma države imenujejo en osrednji organ, zvezne države lahko kot osrednji organ imenujejo tudi več državnih organov. Tipičen primer je npr. Švica, ki je kot osrednji organ imenovala kantonalna sodišča,¹⁰ alternativno pa lahko kot osrednji organ, na katerega se lahko naslavlja zaprosila, nastopa tudi Zvezno ministrstvo za pravosodje in policijo v Bernu, ki bo v tem primeru prevzelo nalogo, da zaprosila posreduje pristojnemu osrednjemu organu.¹¹ Na drugi strani pa je Republika Slovenija kot osrednji organ imenovala en sam organ in sicer Ministrstvo za pravosodje.¹² Poleg osrednjega organa pa lahko države imenujejo tudi druge organe in določijo njihove pristojnosti, pri čemer pa ima prosilec vedno pravico nasloviti zaprosilo neposredno na osrednji organ takšne države (18. člen Haaške konvencije o vročanju).

4. Postopek vročitve

Sam postopek vročitve poteka tako, da pristojni organ ali sodni uradnik po pravu države izvora pošlje osrednjemu organu države naslovnice zaprosilo na posebnem vzorcu oz. obrazcu, ki je priloga konvencije, pri tem pa ni potrebna nobena dodatna overitev ali temu enaka formalnost. Temu zaprosilu na obrazcu je potrebno priložiti tudi listino, ki jo je treba vročiti ali njeno kopijo. Tako zaprosilo na obrazcu kot listina se pošljeta v dveh izvodih (3. člen Haaške konvencije o vročanju). Poleg neposrednega komuniciranja med pristojnim organom ali sodnim uradnikom države izvora in osrednjim organom zaprosene države naslovnice obstaja tudi možnost, da lahko države uporabijo konzularne poti, v izjemnih okoliščinah pa tudi diplomatske poti, da pošljejo listine organom druge države članice, ki jih je ta država za ta primer določila (9. člen Haaške konvencije o vročanju). Slovenija po podatkih Haaške konference za mednarodno zasebno pravo¹³ za takšen primer ni določila posebnega organa. Ruska federacija¹⁴ in Republika Severna Makedonija¹⁵ pa sta npr. v svojih izjavah določili tudi posebni organ iz 9. člena Haaške konvencije o vročanju, ki je isti kot njun osrednji organ.

Ko osrednji organ države naslovnice prejme zaprosilo, ga preveri ali je skladno z določbami Haaške konvencije o vročanju. Če meni, da zaprosilo ni skladno, o tem takoj obvesti prosilca ter navede svoje ugovore (4. člen Haaške konvencije o vročanju). Osrednji organ zaprosene države naslovnice pa lahko zaprosilo zavrne tudi v primeru, če je le-to v skladu z določbami Haaške konvencije o vročanju, če meni, da bi izpolnitev zaprosila pomenila kršitev suverenosti ali varnosti te države. Kot takšen razlog pa ni mogoče navesti, da ima ta država po notranjem pravu izključno sodno pristojnost glede zadeve ali da njeno notranje pravo ne dovoljuje postopka, na katerem temelji zaprosilo. Tudi v tem primeru osrednji organ zaprosene države naslovnice o tem takoj obvesti prosilca in navede razloge za zavrnitev (13. člen Haaške konvencije o vročanju). Za razreševanje težav, ki na ta način nastanejo v zvezi s pošiljanjem sodnih listin za vročitve, 14. člen Haaške konvencije o vročanju napotuje na diplomatske poti.

Kolikor osrednji organ zaprosene države naslovnice oceni, da zaprosilo izpolnjuje zahteve iz konvencije, osrednji organ poskrbi za vročitev naslovniku. Pri tem se naslovniku vroča tisti del zaprosila, ki vsebuje

¹⁰ Lista teh sodišč se nahaja tukaj:

<https://www.rhf.admin.ch/rhf/fr/home/zivilrecht/behoerden/zentralbehoerden.html>.

¹¹ <https://www.hcch.net/en/states/authorities/details3/?aid=276>.

¹² <https://www.hcch.net/en/states/authorities/details3/?aid=272>.

¹³ <https://www.hcch.net/en/states/authorities/details3/?aid=272>.

¹⁴ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/notifications/?csid=418&disp=resdn>.

¹⁵ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/notifications/?csid=1041&disp=resdn>.

povzetek listine za vročitev in samo listino (četrti odstavek 5. člena Haaške konvencije o vročanju). To se lahko opravi na dva načina (prvi odstavek 5. člena Haaške konvencije o vročanju):

- a) na način, ki je po notranjem pravu predpisan za vročanje listin osebam, ki prebivajo na njenem ozemlju (*lex fori*), ali
- b) na poseben način, ki ga zahteva prosilec, če ta ni v nasprotju s pravom zaprosene države.

Ne glede na to, kaj država naslovnica šteje za dopustne načine vročanja po b) točki, se lahko listina vedno vroči z dostavo naslovniku, ki jo prostovoljno sprejme (drugi odstavek 5. člena Haaške konvencije o vročanju). To je pomembno predvsem pri prevodu, kjer vročitev dokumenta v tujem jeziku lahko predstavlja poseben način vročitve. Takšna vročitev bo vedno mogoča, če bo naslovník dokument prostovoljno sprejel, sicer pa je to odvisno od stališča v pravu zaprosene države.

Kadar se vročanje opravlja po *lex fori* (a točka prvega odstavka 5. člena Haaške konvencije o vročanju), lahko osrednji organ zahteva, da je listina napisana v uradnem jeziku ali enem od uradnih jezikov zaprosene države ali pa je v tak jezik prevedena (tretji odstavek 5. člena Haaške konvencije o vročanju). Državam pogodbenicam je pri tem dovoljeno, da lahko sklepajo tudi bilateralne sporazume, s katerimi drugače uredijo vprašanje zahteve jezika (b točka 20. člena Haaške konvencije o vročanju). Iz podatkov Haaške konference za mednarodno zasebno pravo ne izhaja, da bi Slovenija podala posebno izjavo o zahtevi po prevajanju iz tretjega odstavka 5. člena Haaške konvencije o vročanju.¹⁶ Za razliko od Slovenije je npr. Švica izrecno izjavila, da v primerih, ko naslovník prostovoljno ne sprejme dokumenta, uradna vročitev ni mogoča, če dokument ni preveden v jezik osrednjega organa (tj. nemščino, francoščino ali italijanščino, glede na del Švice, kjer se opravlja vročitev).¹⁷ Slovensko Vrhovno sodišče je pri uporabi Haaške konvencije o civilnem postopku šteló, da je dopuščeno tudi vročanje neposredno po pošti, torej brez prevoda, če naslovník pošiljko sprejme in v takšnih primerih prevod pisanja ni odločilen za pravilnost vročitve, če naslovník pošiljko sprejme.¹⁸ Ker sta določbi o tem vprašanju v Haaški konvenciji o civilnem postopku in Haaški konvenciji o vročanju praktično identični, ni razloga, da to stališče ne bi veljalo tudi za primere po Haaški konvenciji o vročanju. Seveda pa se v tem primeru postavlja pod vprašaj, kaj pomeni prostovoljni sprejem pošiljke.

V primeru Republike Slovenije pride pri vročanju na podlagi zaprosila tuje države izvora po Haaški konvenciji o vročanju v poštev določba 89. člena Sodnega reda. Kadar zaprosilu ni priložen prevod pisanj v slovenski jezik, mora sodišče stranko, ko jo prvič vabi zaradi vročitve tujega sodnega akta brez prevoda, opozoriti, da ji bo sodni akt vročen po pošti, če na prvo vabilo ne pride na sodišče, in da ne bo imela možnosti, da sprejem tujega sodnega akta odkloni, razen, če je to posebej dovoljeno (Haaška konvencija o vročanju takšno možnost predvideva). Stranko, ki pride na sodišče zaradi osebne vročitve tujega sodnega akta brez prevoda, mora sodišče opozoriti, da ima pravico odkloniti sprejem.

Če je vročitev ustrezno opravljena, osrednji organ zaprosene države (ali drug imenovan pooblaščen organ) izpolni potrdilo po vzorcu (oz. obrazcu) iz priloge Haaške konvencije o vročanju in v njem navede, da je bila listina vročena, način vročitve, kraj in datum vročitve ter osebo, ki ji je bila listina vročena. Če listina ni bila vročena, se v istem potrdilu navede razloge, ki so preprečili vročitev (6. člen Haaške konvencije o vročanju). Takšno potrdilo se nato vrne prosilcu. Pri tem je potrebno opozoriti, da se Haaška konvencija o vročanju uporablja zgolj v primerih, ko je naslov osebe, ki ji je treba listino vročiti, znan (drugi odstavek 1. člena). Če naslov oseb, ki ji je treba listino vročiti, ni znan, si mora

¹⁶ <https://www.hcch.net/en/states/authorities/details3/?aid=272>.

¹⁷ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/notifications/?csid=424&disp=resdn>.

¹⁸ Sodba VIII Ips 251/2007 (ECLI:SI:VSRS:2009:VIII.IPS.251.2007).

slovensko sodišče resno prizadevati iskati stranko z neznanim naslovom in če je pri tem neuspešno, se postavi zanjo skrbnika.¹⁹

5. Obrazci in stroški

Glede zaprosila in potrdila po vzorcu (oz. obrazca) iz priloge konvencije velja, da morajo biti stalni izrazi vedno napisani v francoščini ali angleščini, poleg tega pa so lahko napisani tudi v uradnem jeziku ali enem od uradnih jezikov države izvora. Sam obrazec pa se izpolni v jeziku zaprosene države ali v francoščini ali v angleščini (7. člen Haaške konvencije o vročanju).

Ker pri mednarodnem vročanju poseben problem lahko predstavljajo tudi stroški, Haaška konvencija o vročanju v 12. členu določa, da zaprosena država pri vročitvi sodnih listin po konvenciji ne sme dopustiti nobenega plačila ali povračila pristojbin ali stroškov za svoje storitve, razen stroškov storitve sodnega uradnika ali osebe, ki je pristojna za vročanje po pravu namembne države in uporabe določenega načina vročitve. Republika Slovenija glede uporabe tega določila ni podala nobene posebne izjave, Ruska federacija pa je npr. v svoji izjavi navedla, da bo zaračunavanje takšnih nedopustnih stroškov s strani druge države štela za kršitev konvencije in le-te za to državo ne bo več uporabljala.²⁰

6. Vročanje vabil in pravica do poštenega sojenja

Haaška konvencija o vročanju vsebuje tudi posebna določila o vročanju vabil, ki urejajo učinke pravilne oz. nepravilne vročitve in s tem uveljavljanje pravice do poštenega sojenja. Kadar se vabilo (ali enakovredna listina) vroča v tujini po Haaški konvenciji o vročanju, se v skladu s prvim odstavkom 15. člena sodba ne izreče, dokler se ne ugotovi:

- a) ali je bila listina vročena na način, ki je predpisan po pravu zaprosene države za vročanje listin osebam, ki so na njenem ozemlju, oz.
- b) ali je bila listina dejansko dostavljena tožencu ali v njegovo prebivališče na drug način, ki ga predvideva Haaška konvencija o vročanju, in
- c) ali je bila v obeh primerih listina vročena dovolj zgodaj, da lahko toženec pripravi svojo obrambo.

V praksi to pomeni, da mora sodnik pred izdajo sodbe počakati na potrdilo o vročitvi osrednjega organa zaprosene države naslovnice.

Države pogodbenice pa lahko podajo posebno izjavo (ki jo je Republika Slovenija podala), da lahko sodnik ne glede na zgornje pogoje izreče sodbo tudi, če ni prejel potrdila o vročitvi, če so pri tem kumulativno izpolnjeni sledeči pogoji (drugi odstavek 15. člena Haaške konvencije o vročanju):

- a) če je bila listina poslana na enega od načinov, ki jih predvideva konvencija,
- b) če je od datuma odpošiljanja listine preteklo najmanj šest mesecev, če sodnik meni, da je to v določeni zadevi dovolj dolgo obdobje, in
- c) če kljub razumnim prizadevanjem za pridobitev potrdila po pristojnih organih zaprosene države ni bilo prejeto nikakršno potrdilo.

¹⁹ J. Sladič (2018), Uredba 1393/2007 o vročanju sodnih in izvensodnih pisanj v civilnih ali gospodarskih zadevah v državah članicah, v M. Repas, V. Rijavec (ur.) Mednarodno zasebno pravo Evropske unije, Ljubljana: Uradni list, str. 642.

²⁰ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/notifications/?csid=418&disp=resdn>.

Ne glede na uspeh vročanja in možnost izdaje sodbe pa Haaška konvencija o vročanju izrecno dopušča, da lahko sodnik v nujnih primerih odredi začasne ali zaščitne mere (tretji odstavek 15. člena Haaške konvencije o vročanju).

Haaška konvencija o vročanju v 16. členu uvaja tudi posebne roke za vložitev pritožbe za primere, kadar je treba zaradi vročitve poslati v tujino vabilo (ali enakovredno listino) v skladu z določbami konvencije in je bila proti tožencu, ki se ni udeležil obravnave, izrečena sodba.²¹ O dovolitvi takšne pritožbe odloča sodnik,²² ki lahko dovoli pritožbo kljub poteku roka, če so kumulativno izpolnjeni naslednji pogoji:

- a) da toženec ni po svoji krivdi zvedel za listino pravočasno, da bi lahko pripravil obrambo ali ni pravočasno zvedel za sodbo, da bi se lahko pritožil, in
- b) da je toženec v obrambo predložil zadosten dokaz glede same vsebine zadeve.

To v praksi pomeni, mora toženec, zoper katerega je bila izdana zamudna sodba zaradi neudeležbe na obravnavi, od sodišča v državi izvora zaprositi za dopustitev vložitve pritožbe tudi po izteku roka in pri tem navajati in dokazovati, da ni po svoji krivdi pravočasno zvedel za listino, da bi lahko pripravil obrambo ali se pritožil, hkrati pa mora toženec tudi že navesti vsebinsko dovolj utemeljene ugovore in dokaze glede same vsebine zadeve, da bi lahko ti vplivali na odločitev v zadevi.

Takšno prošnjo za dovolitev pritožbe lahko toženec vložijo v razumnem roku po tem, ko je toženec zvedel za sodbo. Pri tem lahko vsaka država pogodbenica izjavi, da take prošnje ne bo obravnavala, če je vložena po preteku roka, ki ga navede v izjavi in ki v nobenem primeru ne sme biti krajši od enega leta od datuma sodbe. Republika Slovenija je izjavila, da bo obravnavala takšne prošnje v roku enega leta od datuma sodbe.²³

7. Druge možnosti vročanja

Haaška konvencija o vročanju na nek način uvaja minimalne standarde mednarodnega vročanja. S tem pa tvorci konvencije niso želeli zmanjševati možnosti vročanja v tistih državah, ki imajo glede tega bolj liberalen pristop. Zato Haaška konvencija o vročanju ne nasprotuje možnosti, da notranje pravo države pogodbenice poleg načinov vročanja, ki jih pozna in predvideva konvencija (po 6. členu in 10. členu, če država pogodbenica ne nasprotuje), dovoljuje še druge načine pošiljanja listin.

8. Zaključek

Haaška konvencija predstavlja pomemben mednarodni pravni akt za vročanje sodnih (in izvensodnih) pisanj državam, ki niso članice EU in zanje ne velja Uredba (ES) št. 1393/2007. Po tej konvenciji je temeljni način vročanja ta, da sodišče države izvora pošlje listino osrednjemu organu države naslovnice, ki nato izvede vročitev po *lex fori*. Pri tem je potrebno listino prevesti v jezik države naslovnice, sicer naslovnik takšne listine ni dolžan sprejeti oz. jo lahko zavrne. Zgolj v primeru, če bi naslovnik takšno listino prostovoljno sprejel, bi bila takšna vročitev veljavna. Izjemoma, kadar države niso podale ustrezne rezervacije in/ali notranje pravo države naslovnice to dopušča, so tudi po Haaški konvenciji o vročanju dopustni drugi načini vročanja (prim. člene 8, 10 in 19). Takšna rezervacija ne

²¹ Ta izjema ne velja za sodbe v zvezi s statusom ali poslovno sposobnostjo oseb. Prim. četrti odstavek 16. člena Haaške konvencije o vročanju.

²² V prvem odstavku 16. člena piše »lahko sodnik tožencu dovoli pritožbo kljub poteku roka za pritožbo« oz. v angleščini »the judge shall have the power to relieve the defendant from the effects of the expiration of the time for appeal«.

²³ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/notifications/?csid=420&disp=resdn>. Glej tudi <https://www.hcch.net/en/states/authorities/details3/?aid=272>.

vpliva zgolj na vročanje po konzularnih ali diplomatskih predstavništvih brez prisile za državljane države izvora (8. člen Haaške konvencije o vročanju). V vsakem primeru mora slovensko sodišče, ki vroča v tujino po Haaški konvenciji o vročanju ta vprašanja predhodno raziskati.²⁴ Tudi v primeru, ko slovenska sodišča neposredno vročajo stranki v tujino po pošti (a točka 10. člena Haaške konvencije o vročanju) in država naslovnica temu ne nasprotuje, uporaba vzorcev (oz.) obrazcev iz priloge konvencije ne igra posebne vloge, saj ne gre za vročanje po Haaški konvenciji o vročanju, temveč zgolj za način, ki ga leta dopušča (oz. nanj ne vpliva). Posebno vprašanje je, kakšne so lahko posledica nepravilnega vročanja v skladu s konvencijo. ZPP v 8. točki 339. člena šteje kot absolutno bistveno kršitev postopka, če stranki z nezakonitim postopanjem, zlasti pa z opustitvijo vročitve ni bila dana možnost obravnavanja pred sodiščem. Nekateri menijo, da ta določba pri mednarodnem vročanju ne pride v poštev, saj slovenski ZPP ne velja čez mejo slovenskega ozemlja) in je glavna sankcija lahko zavrnitev priznanja in izvršitve slovenske sodne odločbe (iz razloga kršitve javnega reda).²⁵ V izogib izdajanju sodnih odločb, ki bi že vnaprej bile neizvršljive v tujih državah, kaže obseg uporabe 8. točke 339. člena ZPP vseeno tolmačiti nekoliko bolj liberalno, saj se posledice opustitve vročitve kažejo v postopku pred sodiščem v Sloveniji. V vsakem primeru pa je mogoče ugotoviti, da aktivnost stranke v postopku lahko sanira pomanjkljivosti pri mednarodnem vročanju (npr. če se stranka torej spusti v obravnavanje zadeve).²⁶ Posebno vprašanje predstavlja tolmačenje 6. odstavka 139. člena ZPP v kontekstu Haaške konvencije o vročanju. Ta določa, da se na kršitev pravil o vročanju se ni mogoče sklicevati, če naslovník kljub kršitvi prejme pisanje. V tem primeru se šteje, da je bila vročitev opravljena v trenutku, ko je naslovník pisanje dejansko prejel. Ta določba je še posebej problematična glede na stališče, da se pri neposrednem vročanju po pošti (če je dopustno) po Haaški konvenciji o civilnem postopku (in Haaška konvencija o vročanju ima praktično enako ureditev) šteje, da vročitev brez prevoda ni odločilna za pravilnost odločitve, če stranka vročitev sprejme. Pri tem ostajajo odprta vprašanja standardov takšne vročitve, rokov za zavrnitev, pravnih poukov itd.

²⁴ Npr. tukaj: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=17>.

²⁵ J. Sladič (2018), Uredba 1393/2007 o vročanju sodnih in izvensodnih pisanj v civilnih ali gospodarskih zadevah v državah članicah, v M. Repas, V. Rijavec (ur.) Mednarodno zasebno pravo Evropske unije, Ljubljana: Uradni list, str. 644 – 645.

²⁶ Prim. VSL sklep I Ip 3335/2012 (ECLI:SI:VSLJ:2012:I.IP.3335.2012).